

OTROK

Milan Šega

»Nič posebnega.« je rekel moški na zofi. Ozrl se je okoli sebe in pri vsakem od njih za trenutek postal s pogledom. Bili so še trije, ki so ga poslušali. Rekel je še enkrat: »Zares, nič posebnega. Prišel sem blizu, čisto blizu, torej se nisem mogel zmotiti. Tako hitra, tako preprosta smrt. Človek bi lahko celo mislil, da dekle udarca niti prav čutilo ni. Hočem reči...« Obmolknil je. Prižgal si je cigareto. Ni več nadaljeval. Takrat se je spomnil, da je v sobi še četrti poslušalec. Še nekdo, ki bi lahko prisluhnil njegovim besedam. Stegnil je roko in pogladil otroka po glavi. Sedel je pred njim na tleh, sedel je skoraj negibno in strmел vanj že ves čas, kar je začel govoriti. Rekel pa mu je: »Pojdi v kuhinjo ali pa na dvorišče. Zakaj sediš tu na tleh? Tu res nimaš kaj početi. Si me razumel?«

Otrok je strmел vanj in se še vedno ni zganil. Tudi ni nič kazalo, da misli oditi, kakor da besede, ki jih je slišal, ne veljajo njemu in da se mu zanje niti zmeniti ni treba. Sedel je samozavestno, s kolenom desne noge si je podprl brado, levo pa je sprostil prav do zofe. Toda moški na zofi je bil edini, ki je pomislil nanj in ki si je želel, da ga ne bi bilo v sobi. Drugih njegova prisotnost ni motila.

Ko je moški na zofi utihnil, je spregovoril tisti ob oknu. »Punci je bilo sedemnajst let.« je rekel. »Nisem je poznal. Slišal sem le, da je bila zelo mlada, še na pol otrok. Pomislite — sedemnajst let! Je bila res takoj mrtva?« Otrok se je zganil in obrnil glavo proti oknu. Oči so mu bile suhe in prežeče. Tisti ob oknu ga ni videl, ni videl njegovih oči in bilo mu je malo mar, če ga otrok posluša ali ne. Besede je nízal počasi, kakor da se igra z njimi in kakor da so namenjene samo njemu, njegovi lastni zabavi. »Nekdo mi je rekel, da je dekle namerno skočilo pod avto... da je nekoč že nekaj podobnega poskusilo. Žal mi je, da je nisem poznal. Torej je bila res takoj mrtva?«

Otrok je za trenutek zatisnil oči. Mrtva? Nikogar še ni videl, ki bi bil mrtev. Moški ob oknu je imel siv, star obraz. Imel je dolge prste, koščene, dolge prste. Če je bila torej mrtva, potem ni mogla več vstati. Ni mogla odpreti oči in ni mogla več govoriti.

»Čudna stvar.« je rekel tretji. »Spoznal sem jo lani na smučanju, bila je živahno in zelo lepo dekle.« Sedel je na stolu pri mizi, in ko se je oglasil, ni znal skriti zadrege, ki se ga je nenadoma polastila. Glas mu je bil hripav in tresoč. »Ne morem si prav predstavljati, da bi si

lahko sama vzela življenje. Že najino prvo srečanje me je prepričalo, da ga jemlje zelo resno... tudi pozneje... res, ne bi mogel verjeti...» Pogledal je po otroku in mu pokimal. Bilo je, kakor da išče za svoje besede potrdila v njem, da je lahko samo otrok tisti, ki ga more povsem doumeti. Toda otrok mu je vrnil pogled brez odziva. Njegove oči so bile suhe in odsotne. Ni več zdržal na tleh. Dvignil se je, se mukoma zravnal in se nemirno ozrl po sobi. Moški na zofi mu je rekel: »Zakaj ne greš na dvorišče? Preneumno je že, da tičiš tako dolgo v tej sobi. Pojdi vendar!«

Otrok se je res obrnil proti vratom. Pogled mu je bil še vedno nemiren, begajoč od predmeta do predmeta. Ljudi v sobi kakor da ni opazil. Ni jih več poslušal in zato ga je glas četrtega komaj dosegel, le glas, besed ni razložil. »Punca je bila razvajena,« je rekel četrti. Obrščal se je k svojemu sosedu pri mizi. »Dosti sem zahajal v njihovo hišo in vem, kako so jo razvajali. Seveda je jemala življenje zelo resno. Toda čisto po svoje, jemala ga je resno v svojo korist. Njen oče... dobro ga poznam. Ta je menda služil samo zanjo...«

Otrok je sredi koraka obstal. Nenadoma jo je zagledal. Ležala je sredi ceste in bila je mrtva. Ni mogla več vstati. Ni mogla več odpreti oči in iz njenih ust ni mogla priti nobena beseda več. Ležala je drobna, tiha in negibna, ležala je čisto sama. Nemir v očeh se mu je polegel. Zaslišal je glas moškega na zofi:

»Bila je takoj mrtva. Stopil sem k njej, ker sem mislil, da ji bom lahko pomagal. Bil sem čisto slučajno tam, nekaj korakov vstran, kjer jo je povozilo. Tudi nisem vedel, kdo je... bilo je to najino prvo in zadnje srečanje. Imela je miren obraz, kakor da se ji ni nič zgodilo. Nobenega strahu in bolečine ni bilo videti na njem. Prav lahko, da ni ničesar čutila... Zadelo jo je v hrbet, bil je udarec naravnost v hrbtenico. Da bi to storila sama, da bi nemara skočila pod avto — tega ne verjamem. Toda prav gotovo je res, da voznik avta ni utegnil niti zavreti. Opazil jo je v zadnjem trenutku...«

Tisti ob oknu se je nagnil na stolu naprej in ga začudeno pogledal. Potem je vzdignil roko, a je z njo sredi kretnje obstal, kakor da je našel zanjo v zraku neko nevidno oporo. Otrok je kljub mraku v sobi razložil vsako podrobnost na tej roki, tudi če bi zaprl oči, bi jo še vedno videl, zakaj na njej ni bilo ničesar takega, kar bi ga lahko spominjalo na katerokoli roko, ki jo je doslej spoznal. Čeprav se je namenil, da odide in je že segel po kljuki, ga je roka človeka ob oknu s svojo nenavadno in grozljivo oglatostjo prisilila, da je ostal. Prekrižala je vse okno, vedno večja, vedno bolj mogočna, kakor da se hoče

polastiti vseh ljudi in vseh predmetov, ki so še poleg nje obstajali v tem prostoru.

»Ničesar nisem trdil,« je rekel človek ob oknu. Govoril je tiho, komaj razločno, vendar je bila vsaka njegova beseda čudno jasna, natančno odmerjena in izrečena s tolikšno gotovostjo, da se ji nisi mogel upirati. »Če je dekle zdaj res mrtvo, potem verjetno ne bo nihče nikoli zvedel, kaj je pravzaprav bilo. Toda ugibljemo lahko vseeno. Najbolj preprosto bi bilo, če bi šlo za nesrečno naključje, za njeno ali pa voznikovo neprevidnost. V to možnost pa zelo malo verjamem. Poslušajte! Pred nekaj meseci je dekle skočilo skozi okno — v domači hiši, iz prvega nadstropja. Poškodbe malenkostne: zlom noge in rahel pretres možganov. Ker je nisem poznal in ker tudi ne vem, kakšne so bile razmere pri njih v družini, si vzroka za to dejanje seveda ne morem prav predstavljati. Toda nekaj pa le drži: ne trdim sicer, da je dekle *nameravalo narediti res samomor, da se je hotelo s skokom skozi okno pobiti prav do smrti*, ker bi si za kaj takega moralo izbrati nekoliko višje nadstropje v hiši. Lahko je bila čisto navadna ihla, s katero si je skušalo pomagati in doseči tisto, kar se ji zlepa ni posrečilo. Pri tem bi tudi ostalo, če ne bi bilo te sinočnje nesreče. Skok skozi okno in zdaj še ta zadeva z avtom — oboje v tako kratkem času, če me razumete: to dosti pove. Mislim, da noben otrok ne bi več dvomil...« Roka mu je omahnila na naslon stola, padla je naglo, brez šuma.

»Težko bi to razumel,« je rekel moški pri mizi. »Mogoče zato, ker sem videl v njej nekaj čisto drugega, ker...« Utihnil je, kakor da ne najde prave besede ali pa ga je strah tega, kar bi moral izreči naglas o človeku, ki mu je drag. S pogledom je preletel sobo, vse tri moške v njej in otroka pri vratih. Pri otroku se je ustavil najdlje, toda to pot mu ni pokimal in ni pokazal ničesar, kar bi pričalo, da se je zavedel njegove navzočnosti. Povzel je jecljaje, zmedeno: »Rekel sem že... bila je zelo nenavadno, lepo dekle. Ko sem jo spoznal... bilo je lani pri smučanju, mi je bilo takoj jasno, da je v njej nekaj posebnega... tudi zunanost... toda ta še ne pomeni dosti, te menda takrat niti dobro opazil nisem. Pritegnilo me je nekaj drugega, pritegnila me je njena veselost, njena radoživost... vendar ne takšne vrste, ki jo srečavamo vsak dan, tista vrhnja, minljiva. Takšno hitro pozabite, tudi naveličate se je. V njej je bila veselost... rekel bi, globljega značaja. Stalna in neizčrpna, bila je v njej pričujoča vsepovsod, bila je to ona sama, brez te veselosti bi ne bilo tudi nje... Mogoče se nisem izrazil čisto prav, mogoče niti sam dobro ne vem, kaj je bilo zares v njej, toda drugače ne znam povedati. Takšno sem jo videl in še danes jo vidim takšno, lahko mi verjamete...«

Tedaj je moški na zofi vstal in stopil mimo mize, mimo obeh, ki sta sedela pri njej, k otroku pri vratih. Njegov obraz ni razodeval ničesar. Bil je tog in prazen. Otroku je samo pomignil, naj odide iz sobe. Ko se ta ni ganil, čeprav je natančno razumel, kaj hoče moški z zofe od njega, ko je potem prezrl še njegov drugi namig, ga je moški brez besede, toda s čudnim hropenjem v sapniku prijel za rokav suk-njiča in ga trdo, boleče potisnil proti vratom. Otrok se je uprl. Uprl se je z nepremagljivo ihto. Z obema rokama se je oprijel kljuke, da ga je moški komaj še premaknil. Prav od blizu sta si gledala v obraz, oba sta soplala, otroku je šlo na jok, moški pa je začutil, da se mu je čelo orosilo in da so mu na sencih nabrekli žile. Roka je sama od sebe popustila otrokov rokav. »Zakaj si še vedno tu?« je rekel. »Prosil sem te, da odidi. Moral bi že zdavnaj oditi. Pojdi zdaj, prosim te!« Obrnil se je in se z negotovim korakom vrnil k zofi. Otrok pa se je nenadoma spustil na tla, na preprogo, s kolenom desne noge si je podprl brado, levo pa je sprožil prav do mize.

Moški pri njej pa je ta čas rekel: »Že mogoče. Videli ste jo pač po svoje.« Ozrl se je k svojemu sosеду pri mizi in se mu medlo nasmehnil. »Videli ste jo zelo čedno, kar je v resnici tudi bila, videli pa ste še njeno veselost, njeno radoživost, kot ste temu rekli. In to ste lepo rekli. Bila je res vesela in radoživa. Imel sem dovolj priložnosti, da sem jo lahko opazoval. Spoznal sem jo kot otroka, kot dekletce, zato smem reči, da sem se v teh letih dodobra seznanil z njo. Veselost? Radoživost? Globljega značaja? Če je vse to res, potem sem bil slep, bil sem bedak, ki se mu niti sanjalo ni, kaj je videz in kaj resnica. Skok skozi okno je bil samo ena izmed njenih muh. Številnih in nenavadnih muh, toda ta se je končala od vseh najbolj tragično. Pa ne zanjo. Mislim na očeta. Ta ji je od tistega dne sledil pri vsakem koraku, kamorkoli je odšla, je bil za njo, kot mesečnik, kot bolnik, ki si drugače ne zna pomagati. Morali bi ga videti, kakšen je bil čez nekaj tednov. Spal je tako rekoč pred njenimi vrati. Ponoči je hodil v njeno sobo in jo zbujal, hotel se je prepričati, če je z dekletom vse v redu. Ni ji več zaupal, na vse njene besede, na vsa zagotovila je samo še z večjo vnemo izvrševal svoj poklic zasledovalca, izvrševal ga je dosledno in neusmiljeno. Blazen posel... Seveda se je vsa ta gonja poznala tudi na dekletu. Izgubila je svoj mir. Postala je nesigurna, živčna, jokala je in ga rotila, naj odjenja. Bila je to čudna, nevsakdanja igra. Nisem je mogel razumeti... Ko sem zvedel, da jo je povozil avto, nisem bil niti preveč pretresen. Zdelo se mi je, da je takšen konec nekje najbolj naraven, da je do tega moralo priti... da sta ga izzvala oba, dekle in njen oče.«

»Zanimivo.« je rekel moški na zofi. »Stvar je bila torej le malo bolj zapletena.« Govoril je odsotno, raztreseno. Ugasil je cigareto na pepelniku, ki si ga je postavil na tla med noge. Ko se je zravnal, ni nič kazalo, da namerava še kaj reči. Toda oči vseh so bile uprte vanj. Tisti ob oknu se je odklašljal in rekel: »Zapletena? Vi torej mislite, da je bila zapletena? Niti malo ne. Že od vsega začetka je bila vsa stvar popolnoma jasna... zame vsekakor. Dekle je samo skočilo pod avto.« Moški na zofi se je naveličano nasmehnil. »Prav, pa naj bo po vaše,« je rekel. »Toda tudi to nima nobenega smisla več. Dekle je mrtvo, nepreklicno mrtvo. Vse naše govorjenje ne more ničesar spremeniti, zanjo že ne. Njen čedni obraz, pojdite ga danes pogledat... smrt je grda zadeva.«

Tokrat se je nasmehnil tudi moški ob oknu. Rekel pa je: »O tem med nami nihče ne dvomi. Toda če njenega čednega obraza nisem videl doslej, me tudi danes ne zanima več. Mrličev nisem nikoli rad gledal. Lastne mrtve matere sem se zbal, ko so me odvedli k njeni postelji. Lahko si potemtakem mislite, da me prav nič ne mika pasti svojo radovednost na mrtvem obrazu tega dekleta...« Nasmehnil se je še enkrat, se ozrl na uro in bolj zase kot za druge v sobi zamomljal: »Smrt je hudo grda zadeva.«

Obraz moškega pri mizi je bil krčevito napet. Čeprav se je trudil, da ne bi z ničimer pokazal svoje vznemirjenosti, je bila ta v njem vedno bolj mučna. Bal se je vstati in tudi spregovoriti se je bal, ker ni več zaupal svojemu koraku in ker je vedel, da ga bo glas izdal. Tedaj se je ozrl k otroku. Sedel je ob njegovem stolu, sedel je na tleh, ves droben in kakor zlomljen vase. Njegove oči so sijale z motnim, skoraj vročičnim bleskom. Poskusil se mu je nasmehnuti, želel ga je zdramiti iz negibnosti, ki ga je vsega obvladala, toda brž mu je bilo jasno, da otrok njegove pomoči ne potrebuje in da mu tudi ni nič zanjo. Zdaj je začutil, da je v tej sobi in med temi ljudmi popolnoma odveč, da bi moral že zdavnaj oditi, pobegniti iz tega mraka, storiti karkoli že, da ga ne bi mogle več doseči vse te besede, vsi ti pogledi. Ni slišal vprašanja, s katerim se je obrnil nanj sosed pri mizi, čeprav se mu je ta pri tem tolikanj približal, da je zaznal na licu njegovo vročo sapo. Šele potem, ko je moški ob njem ponovil svoje vprašanje, ko je znova rekel: »Nekaj ste želeli povedati, kajne?« — šele zdaj je povsem doumel, da od njega nekaj pričakujejo, da je tem ljudem dolžan razodeti neko njim neznano resnico, veliko in hudo pomembno stvar, ki bo brž in do kraja razgnala vse strahove in razpršila vsakršen dvom. Nenadoma se je sproščeno zganil, toda namesto k moškemu, ki je sedel z njim pri mizi, se je nagnil k otroku na tleh, mu z roko segel v lase in rekel:

»Bilo je tako... Včeraj dopoldne sem bil z njo v mestu. Sprehajala sva se. Zelo rada je dosti hodila. Veš... bila sva zmeraj malo navzkriž prav zaradi tega, ker se ni meni nikoli nikamor ljubilo. Toda to pot sem jo ubogal, čeprav sva prekržarila skoraj vse mesto. Ničesar nisem slutil. Le tako... bilo mi je všeč, kar naenkrat mi je bilo všeč, da se lahko z njo potepam po mestu. Poznaš tisti bife pri stolnici? Tamkaj sva pojedla vsak po dva sendviča in ona je potem naročila še kozarec črnega vina... bila je žejna, moral bi jo videti, kako hitro ga je pospravila. Nekaj kapljic ji je kanilo na plašč, na sebi je imela bel plašč... tudi zvečer ga je imela oblečenega. Mogoče je bila prav zaradi teh kapljic na plašču malo slabe volje, ko sva se vračala. Takrat mi je tudi rekla, da naj zvečer ne pridem k njej domov, ker bi bila rada sama. Pred vežnimi vrati pa se mi je le nasmehnila... in še to je rekla, da je bila to popoldne z mano zelo zadovoljna, ker sem jo ves čas tako pridno spremljal...«

Otrok je nanagloma odmaknil glavo. Ni mogel več prenašati roke moškega v laseh. Postala je težka, bila je vedno težja in mu vedno bolj boleče rinila z nohti v kožo. Potem se je odmaknil ves, od mize se je po tleh pomikal počasi proti vratom, lezel kot žival, po rokah in po kolenih, lezel kot žival z grozo preganjanca v očeh, ki se nima več kam skriti in ki mu je vsaka misel na rešitev že dolgo neznana. Tudi pri vratih se ni dvignil. Odšel je skozi po tleh, ni jih zaprl in v sobi za njim ni bilo nikogar, ki bi opazil, da je odšel skozi po tleh in da jih ni zaprl.